

З рисунка бачимо, що x_1, x_2, \dots, x_n та y_1, y_2, \dots, y_n – змінні входу і виходу, а Z_1, Z_2, \dots, Z_n та d_1, d_2, \dots, d_n – параметри забезпечення системи бюджетної безпеки.

Цільова підсистема охоплює процес створення і формулювання мети (цілей) як один із важливих елементів процесу управління бюджетною безпекою. Формулювання цілей дає можливість описати майбутній стан бюджетної безпеки та запропонувати набір засобів для її досягнення.

Забезпечуюча підсистема включає два рівні: методологічний і практичний. Методологічний рівень системи забезпечення бюджетної безпеки включає економічні закони та закономірності, наукові підходи до визначення проблемних сторін в бюджетній сфері та формування механізму забезпечення бюджетної безпеки.

Практичний рівень – рівень на якому здійснюється реалізація раніше сформульованих цілей і завдань стосовно забезпечення бюджетної безпеки. Таким чином, підсистема забезпечення являє собою сукупність складових, які мають різний ступінь впливу на забезпечення бюджетної безпеки, а саме: інформаційну, наукову, правову, нормативну, ресурсну.

Кожна складова забезпечуючої підсистеми ефективно взаємодіє і доповнює дію інших складових. Слід зазначити те, що всі складові підсистеми постійно розвиваються в залежності від динамічних змін, що відбуваються в економіці та суспільному житті держави.

Інформаційна складова забезпечуючої підсистеми являє собою безперервний і цілеспрямований відбір різноманітної інформації щодо стану бюджетної системи, основних бюджетних показників та їх прогнозування.

Наукова складова включає наукові підходи, розробки, дослідження, розроблення науково-практичних заходів щодо забезпечення бюджетної безпеки держави.

Правова складова забезпечуючої підсистеми включає: прийняття та застосування законів та підзаконних актів, які регулюють бюджетні відносини.

Нормативна складова включає: нормативи, міжнародні та національні стандарти, інструкції, положення та інші документи щодо забезпечення бюджетної безпеки. Нормативна складова повинна враховувати всі зміни, що відбуваються в сучасних умовах.

Ресурсна складова забезпечуючої підсистеми включає: пошук нових джерел і форм ресурсного забезпечення; вибір прогресивних технологій щодо мобілізації матеріальних потоків; вибір сучасних інформаційних технологій щодо планування, обліку і контролю витрачання ресурсів; аналіз ефективності використання ресурсів тощо.

Керованою підсистемою в цьому випадку виступає те чим управляють, тобто об'єкт управління.

Керуюча підсистема забезпечення бюджетної безпеки включає органи виконавчої влади, які для досягнення поставлених цілей і завдань розробляють і впроваджують методи, способи та прийоми впливу на керовану підсистему.

Перелік посилань:

1. Богомолова Н. І. Ефективність бюджетної політики в системі фінансової безпеки держави [Текст] / Н. І. Богомолова // Ефективна економіка. – 2011. – №1. – С. 25-31.
2. Зайчикова В. В. Удосконалення бюджетного законодавства в контексті європейського досвіду скорочення дефіциту бюджету [Текст] / В. В. Зайчикова // Фінанси України. – 2011. – № 5. – С. 56-68.
3. Луцик-Дубова Т. О. Проблеми бюджетної безпеки держави [Текст] / Тетяна Олексіївна Луцик-Дубова // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет ; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». – 2013. – Т. 13. – С. 174-182.
4. Фінанси : підручник / Л. М. Алексєєнко, І. В. Зятковський, О. П. Кириленко [та ін.] ; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
5. Ярошенко Ф. О. Бюджетні дефіцити як інструмент посткризового відновлення світової економіки / Ф. О. Ярошенко // Фінанси України. – 2011. – № 1. – С. 3-13.

ОБЛІКОВА СТАВКА НБУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

М.В. Радкевич, здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Н.Я. Климчук

Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Для ефективного функціонування банківської системи Національний банк України використовує певні інструменти регулювання грошового обороту. Одним з таких інструментів, який використовує НБУ у проведенні грошово-кредитної політики, є облікова ставка. Цим зумовлена актуальність цієї теми, адже за допомогою облікової ставки НБУ регулює низку важливих питань країни у сфері фінансової політики загалом.

Банки другого рівня не можуть встановлювати облікову ставку на кредитні і депозитні операції нижчу за облікову ставку НБУ. Тобто НБУ визначає ціну кредиту для банків другого рівня. Якщо НБУ збільшує чи зменшує облікову ставку, то відповідно збільшується чи зменшується ставка по кредитах чи депозитах для фізичних та юридичних осіб. Облікова ставка є традиційним інструментом впливу на кредитоспроможність банків.

Визначаючи рівень та характер змін облікової ставки, НБУ бере до уваги такі показники:

- прогнозний і фактичний рівень інфляції у відповідному періоді;
- прогнозний і фактичний рівень зміни індексу цін виробників промислової продукції;
- середній рівень інфляції за попередні 12 місяців;
- середню облікову ставку за попередні 12 місяців;
- темпи приросту грошової маси в обігу;
- структуру прогнозних і фактично випущених в обіг Національним банком платіжних засобів у відповідному періоді;
- динаміку процентних ставок на міжбанківському ринку кредитних ресурсів;
- динаміку процентних ставок за кредитами та депозитами банків [1].

Змінюючи рівень облікової ставки, центральний банк впливає на пропозицію грошей. Якщо відбувається підвищення облікової ставки, то зменшується пропозиція грошей, тобто населення не в змозі вступити в кредитні відносини з банком. Зниження облікової ставки центрального банку має зворотній ефект: зростання на цій основі попиту на кредит банків тим самим веде до зростання пропозиції грошей.

НБУ може вміло маніпулювати процентними ставками, зокрема і обліковою. Але для більш раціонального встановлення облікової ставки можна використовувати правило Тейлора. Дж Тейлор доводить, що облікова ставка, зростає на 1,5 % при підвищенні рівня інфляції на 1 %, і знижується на 0,5 % при зниженні темпів приросту ВВП на 1 %. Відповідно, залежність між рівнем облікової ставки, рівнем інфляції та темпами змін ВВП можна виразити формулою (правило Тейлора) [1]:

$$O_c = O_{cб} + 1,5P_i - 0,5T, \quad (1)$$

де O_c – розрахунковий рівень облікової ставки, %;

$O_{cб}$ – базовий (початковий) рівень облікової ставки;

P_i – рівень інфляції, %;

T – темпи змін валового внутрішнього продукту, %.

Зміну облікової ставки у період з 2000 по 2017 рік наочно можна продемонструвати у вигляді графіка (рис. 1).

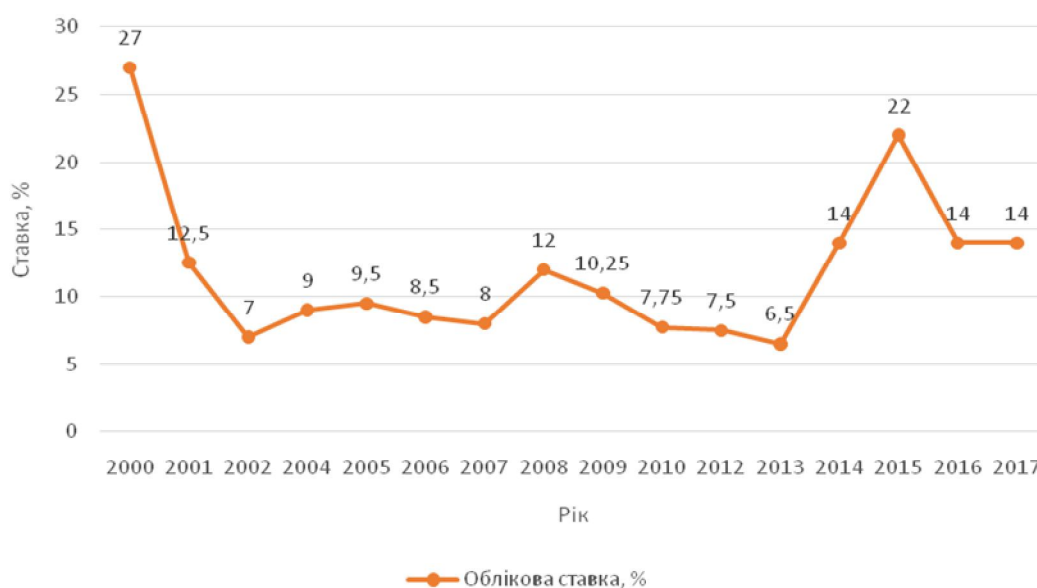

Рисунок 1. Облікова ставка НБУ з 2000 по 2017 рік, %

Джерело: розроблено автором за даними [3].

З графіку видно, що облікова ставка з 2002 по 2013 рік була відносно стабільною, а от з 2014 року відбувся значний її стрибок аж на 7,5 %. На нашу думку це пов'язано насамперед з нестабільною ситуацією в країні, реформуванням банківської системи та недовірою вкладників до банків в результаті нестабільної ситуації в державі.

В умовах трансформаційних змін в економічній ситуації України НБУ старається підлаштовувати банківську систему під банківські системи інших країн. Але в даній ситуації, яка склалася в нашій країні розробити ефективну процентну політику досить складно, адже вона не підвладна діючим економічним правилам. Тому банківську систему, зокрема в частині облікової ставки, адже від неї залежить прибуток банків, а отже і їх стабільність, потрібно підлаштовувати не лише під стандарти розвинених країн, а й під нестабільність військової ситуації в країні.

Перелік посилань:

1. Журавка Ф. Я. Дисконтна політика НБУ як інструмент реалізації валютної політики держави.
2. Історія економічних учень : підручник : у 2 т. / [В. Д. Базилевич, Н. І. Гражєвська, П. М. Леоненко та ін. ; за ред. Базилевича В. Д.]. – [2-ге вид.]. – К. : Знання, 2005. – Т. 1. – 2005. – 567 с.
3. Облікова ставка [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>

ОЦІНКА ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ ЗА МЕТОДИКОЮ ОЕСР

*О.Д. Радченко, к.е.н., доцент
 ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ*

2015 року Україна підписала дорожню карту з реалізації Меморандуму щодо посилення співпраці з Організацією економічного співробітництва (ОЕСР). Організація надає урядам країн рекомендації по вивченню, розробці та покращанню соціально-економічної політики. Вона ставить за мету посилювати економіку країн-членів, просувати ринкову економіку та представницьку демократію, розвивати вільні ринки, сприяти зростанню.

Починаючи з 1987 року, ОЕСР вимірює сільськогосподарську підтримку з обґрунтуванням критеріїв класифікації та методу обчислення [4]. Показники підтримки, пов'язані з сільськогосподарською політикою, конкретизують зміст і інтерпретацію концепції підтримки.

Діюча класифікація ОЕСР (табл. 1) щодо заходів сукупної підтримки, пов'язаних із здійсненням державної політики сільського господарства, вперше була представлена у виданні 1999 р., передбачає групування засобів державної політики на трансферти: виробникам (PSE); споживачам (CSE) і послуги загального призначення для сільського господарства (GSSE).

Таблиця 1 – Заходи сукупної підтримки сільського господарства за методологією ОЕСР у 2010-2015 рр., млн дол.

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PSE	Оцінка підтримки виробника					
OECD	249378.90	262840.53	270316.26	252918.49	247678.80	211982.25
Ukraine	2035.11	-745.30	559.65	-1395.82	-3095.76	-1823.59
GSSE	Оцінка підтримки послуг загального призначення					
OECD	43749.53	46252.28	44616.26	47893.98	43590.79	39559.39
Ukraine	613.29	675.75	774.79	657.16	293.35	114.87
CSE	Оцінка підтримки споживача					
OECD	-91476.41	-87703.13	-95692.60	-74292.15	-72571.82	-75746.04
Ukraine	-528.00	776.24	758.89	1501.16	2981.77	1763.0
TSE	Сукупна підтримка сільського господарства					
OECD	336625.71	356891.56	363957.77	351840.01	339838.59	282226.33
Ukraine	2648.40	-69.55	1334.44	-738.66	-2802.40	-1708.72

Джерело: [2].

В Україні сільське господарство є одним з найбільших реципієнтів державних субсидій. Але, за висновками ОЕСР [1], є явні прорахунки у виборі та здійсненні політики підтримки сільського господарства. Підтримка сільського господарства України через фіскальні інструменти за період 2010-2015 рр. досить непослідовна. Так, пряма підтримка (бюджетні субсидії) значно втратила свої позиції, коли у структурі загальної підтримки займала 21,7 %, до рівня 2015 року, коли її част-